

“NEDİM GÜRSEL, YAHYA KEMAL, ENDÜLÜSTE RAKS ve İSPANYA” ÜZERİNE *

Yrd. Doç. Dr. Necmettin ÖZMEN

Istanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü
necmettin.ozmen@izu.edu.tr

Özet

Nedim Gürsel, son dönem Türk edebiyatının önemli isimlerinden biridir. Söyleşi, deneme, eleştiri, roman, öykü, şiir, inceleme, gezi vb. türde otuzdan fazla eseri mevcuttur. Onun eserlerinden biri İspanya gezisi intibalarını anlattığı Güneşte Ölüm'dür. Yazar, bu eserinde Yahya Kemal'in Madrid'te elçilik yaptığı sırada yazdığı Endülüs'te Raks adlı şiirinden bahseder ve şöyle der: “Son Osmanlı şairi, aynı kentte iç savaş sırasında faşistlerce kurşuna dizilen bir İspanyol şairinin kanını düşünecek değildi ya! O, Endülüs akşamında üç defa kırmızı görüyordu, ama kan görmek istemiyordu. Oysa Machado'nun dizelerinden biliyordum, cinayet Gırnata'da işlenmişti, Lorca'nın Gırnata'sında.” Nedim Gürsel bu ifadeleriyle İspanya iç savaşı sırasında sosyalist şair Federico Garcia Lorca'nın General Franco taraftarlarınca katledilişini meşhur Endülüs'te Raks başlıklı şiirinde işlemediği için Yahya Kemal'i eleştirir. Yahya Kemal'i, eserleri ve etkisinin çok fazla olduğu Türkiye Cumhuriyeti döneminin şairi olarak görmez, onun Osmanlı şairi olduğunu söyler. Oysa Yahya Kemal modern Türk Şiirinin en önemli temsilcilerinden biridir. Nedim Gürsel'in Yahya Kemal'le ilgili bu iki değerlendirmesi; yani Yahya Kemal'in Endülüslü bir esmer güzeli anlattığı Endülüs'te Raks adlı şiirinde sosyalist şair Lorca'nın kanını (kanın kırmızılığından dolayı) konu etmemesinin tarihî sebebi ve Yahya Kemal'in Osmanlı şairi olduğuna dair değerlendirmesi sunacağımız tebliğde tartışılacak ve bazı gerçekler ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler: Nedim Gürsel, Yahya Kemal, Endülüs'te Raks, Osmanlı Şairi

ABOUT “NEDİM GÜRSEL, YAHYA KEMAL, THE DANCE IN ANDALUSIA AND SPAIN”

Abstract

Nedim Gürsel is one of the important names of the modern Turkish literature. He has more than thirty literary works (i.e. interviews, essays, literary critiques, novels, stories, poems, memoirs, travel notes, etc.). Death under The Sun is his one of the works in which he tells his impressions about his trip to Spain. The author mentions The Dance in Andalusia a poem Yahya Kemal wrote when he was an ambassador in Madrid and says: "The last Ottoman poet would not think about the blood of a Spanish poet shot by fascists in the same city during the Spanish civil war! In an Andalusian evening, he saw red three times, but he did not want to see blood. But I knew it from Machado's verses, that a murder was committed in Granada, in Lorca's Granada." With such descriptions, Nedim Gürsel criticizes Yahya Kemal for having not covered, in his famous poem entitled Dance in Andalusia, the assassination of the socialist poet Federico Garcia Lorca's by General Franco's supporters during the Spanish civil war. He does not consider Yahya Kemal a poet of the Republic of Turkey period although Kemal has works and an important impact on this time period. Gürsel says that Yahya Kemal is an Ottoman poet. However, Yahya Kemal is one of the most important representatives of the modern Turkish poetry. In this paper, these two ideas of Nedim Gürsel will be discussed. The two ideas are the historical reason why Yahya Kemal, in his poem The Dance in Andalusia where he describes the beauty of an Andalusian brunette, did not cover the blood of the socialist poet Lorca (because of his blood's redness) and why Gürsel considers Yahya Kemal an Ottoman period poet. Clarifications will be made through the discussion.

Keywords: Nedim Gürsel, Yahya Kemal, Dance in Andalusia, Ottoman poet

* Bu çalışma “I. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Konferansı – İnsan ve Toplum Bilimleri” (IBAD-2016) sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

1. GİRİŞ

1951’de Gaziantep’te doğan Nedim Gürsel, son dönem Türk edebiyatının önemli isimlerinden biridir. Nedim Gürsel, Galatasaray Lisesinden mezun olur, Sorbonne Üniversitesinde modern Fransız edebiyatı okur. Doktorasını Sorbonne’da, Louis Aragon ile Nazım Hikmet’i konu alan "karşılaştırmalı edebiyat" alanında yaptığı çalışması ile tamamlar. Sorbonne Üniversitesinde Türk edebiyatı dersleri verir. Nedim Gürsel’in edebî yazıları 1960’ların başından itibaren yayımlanır. Söyleşi, deneme, eleştiri, roman, öykü, şiir, inceleme, gezi yazıları kaleme almış olan Nedim Gürsel’in 30’dan fazla eseri bulunur.

Nedim Gürsel’in eserlerinden biri, ilk baskısı 2003 ikinci baskısı ise 2011 yılında yapılan *Güneşte Ölüm İspanya İzlenimleri*’dir. Yazar, bu eserinde Gırnata, Kurtuba, Madrid, Toledo, Barcelona, Sevilla gibi İspanyol şehirlerindeki izlenimleri ve bu şehirlerdeki tarihi yapıları, boğa güreşlerini, önemli İspanyol ressamalarını, İspanya iç savaşını, bu savaş sırasında yaşananları, iç savaşı sırasında İspanya’da bulunan ve bu savaşı dile getiren Hemingway, Malraux, Semprun gibi yazarları ve en çok da Federico Garcia Lorca’yı anlatır.

Nedim Gürsel eserinin hemen başında İspanya iç savaşı sırasında öldürülen İspanyol şair Federico Garcia Lorca’nın sanatını, şiirlerini, siyasi mücadelesini anlatır. Nedim Gürsel’in sevgisine fazlası ile mazhar olan Federico Garcia Lorca, Ertuğrul Önalp’in *Şair ve Yazar Olarak Federico Garcia Lorca*¹ adlı yazısında şöyle anlatılır:

“İspanyol şairi ve tiyatro yazarı Federico Garcia Lorca, 1898² yılında, Gırnata’nın Fuentevaqueros adlı köyünde doğdu. Çocukluğu Endülüs’ün bütün güzelliklerine sahip bu şirin köyde geçti. Eserlerinde tabiatın güzelliklerini sık sık dile getirdiğini görmekteyiz; yaşadığı memleketin insanını, geleneklerini, düşünce yapısını, kısacası Endülüs’ün ruhunu şiirlerinde ve tiyatrosunda ustalıkla yansıtmıştır. Hayatı boyunca tek gayesi halkın dertlerini, duygularını ve ihtiraslarını sanatı aracılığıyla sergilemek olmuştur. Lorca, 38 senelik kısa ömründe, hepsi birbirinden güzel ve derin anlamlı eserler verdi. Bir sanatçının yaşarken isim yapamaması, çağdaşları tarafından tanınmaması sık rastlanan bir vakadır. Genellikle bir ressam, bir müzisyen, bir yazar bu dünyadan ayrıldıktan sonra değeri anlaşılır sağken meşhur olmanın zevkini tadamaz. Lorca ise hayatta iken şöhretin zirvesine ulaşan ve ünü vatani İspanya’nın sınırlarını aşarak Amerika kıtasına kadar varan ender sanatçılardan biridir. O, sadece ünlü bir şair ve tiyatro yazarı değildi; aynı zamanda müzisyen, sahne yönetmeni, ressam ve konferansçı olarak yeteneği olan çok yönlü bir insandı... Sürrealist tarzda yazdığı şiirlerini yorumlamak, onun karmaşık ruh yapısını tahlil etmek kadar zordur. Lorca, hakkında en fazla kitap yazılmış, en çok incelenmiş İspanyol şairi olmasına rağmen çok az anlaşılabilmiştir... Şiirlerinin tefsirini yapanlar çoğu zaman birer sembol olarak kabul ettikleri ve sanatçının eserinde sık sık görülen ay, rüzgâr, at, boğa gibi kelimelerden hareket ederler.”

Yıldız Canpolat ise Lorca’nın nasıl öldürüldüğüne ve sanatına dair şunları söyler:

“1899 yılında Fuente Vaqueros’da doğan, iç savaş başladıktan biraz sonra 1936’da sağcı falanjistler tarafından kurşunlanarak öldürülen Federico Garcia Lorca, bu kısacık yaşamına, ülkemiz dahil bütün dünya sahnelerinde sık sık oynanan çok sayıda tiyatro yapıtının yanı sıra, yüzlerce şiir sığdırabilmiştir”

Nedim Gürsel de Lorca’yı iyi tanıyan bir yazardır. *Güneşte Ölmek* adlı eserinde sözü Lorca’nın Gırnata’da nasıl öldürüldüğüne getirir. Nedim Gürsel’e göre Gırnata Lorca’nın kanıyla da kırmızıdır. Fakat Münir Nurettin’in bestesi sayesinde hemen hemen bütün Türklerin bildiği Yahya Kemal’in *Endülüs’te Raks* adlı şiirinde Nedim Gürsel’e göre, Lorca’nın kanının kırmızısı yoktur. Nedim Gürsel;

*Zil, şal ve gül. Bu bahçede raksın bütün hızı
Şevk akşamında Endülüs üç defa kırmızı*

¹ <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/1575-published.pdf>

² Doç. Dr. Yıldız CANPOLAT, *Federico Garcia Lorca’nın Ozanlığı*

(<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/1249/14264.pdf>) –erişim:17 Mayıs 2016- adlı yazısında doğum tarihini 1899 olarak gösterir.

diye başlayan *Endülüs'te Raks*'ın ilk iki dizesini verir ve bu üç kırmızının neler olduğunu açıklar:

“İlk kırmızı Aslanlı Avlu'nun havuzunda Elhamra'nın kehribar rengi görüntüsü olmalıydı, sarayın son Müslüman hükümdarı Boabdil'in gözyaşları ile ıslanmış; ikinci kırmızı Albaicin tepesindeki bir mağarada Flamenko yapan esmer Çingene'nin göğsündeki “yosma Gırnata'nın en güzel gülü; peki ya üçüncü kırmızı “yelpaze çevrilir gibi birden dönüşleri, işveyle devriliş, saçılış, örtünüşleriyle” Madrid büyükelçimizi baştan çıkararak Endülüslü rakkasenin şalıydı elbet, “Her rengi istemez gözümüz şimdi aldadır/İspanya bu akşam bu şaldadır” diyen son Osmanlı şairi, aynı kentte iç savaş sırasında faşistlerce kurşuna dizilen bir İspanyol şairinin kanını düşünecek değildi ya! O, Endülüs akşamında üç defa kırmızı görüyordu, ama kan görmek istemiyordu. Oysa Machado'nun dizelerinden biliyordum, cinayet Gırnata'da işlenmişti, Lorca'nın Gırnata'sında. Benim gözümde Endülüs Çingene Romanları'nı yazan şairin kanyıyla da kırmızıydı”

Nedim Gürsel bu ifadeleriyle sosyalist şair Lorca'nın ölümünü işlemediği ya da fark etmediği için Yahya Kemal'i eleştirir. Yahya Kemal'i; eserlerinin ve etkisinin çok fazla ve etkin olduğu Cumhuriyet döneminin bir şairi olarak görmez ve onu *Osmanlı Şairi* olmakla âdeta itham eder. Bir manada Osmanlı Devleti yıkılıp tarihe karıştığı için Yahya Kemal'e *mürteci* demiş olur.

Bu yazıda çok değerli bir edebiyat adamı olan Nedim Gürsel'in kendi fikir dünyası ve sanat anlayışı istikametinde eser vermemiş olan Yahya Kemal'le ilgili bu iki değerlendirmesine; yani Yahya Kemal'in Endülüs'teki bir güzeli anlattığı *Endülüs'te Raks* adlı şiirinde sosyalist şair *Lorca'nın kanını konu etmemesine* ve Yahya Kemal'in *Osmanlı şairi olmasına* dair bazı değerlendirmeler yapılacaktır.

2. YAHYA KEMAL ve HAKKINDAKİ İKİ İDDİA

A. Federico Garcia Lorca ve Yahya Kemal

1884'te Üsküp'te doğan ve 1958'de İstanbul'da vefat eden Yahya Kemal, Türk Şiirinin en önemli ve önde gelen temsilcilerinden biridir. Yahya Kemal'in dört şiir kitabı ile sekiz mensur eseri bulunur. Hakkında yazılan kitapların sayısı 50'yi çoktan aşmıştır. Edebî yönü üzerine yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri mevcuttur. Adını taşıyan bir enstitü ve müze ile hakkında yazılmış yüzlerce akademik makale vardır. Şiirlerinin yarısından fazlası bestelenmiştir. Bütün bu çalışmalar sebebiyle Yahya Kemal Türkiye'nin en meşhur edebiyatçılarından biri haline gelmiştir. *Kendi Gök Kubbemiz* adlı eseri Türkiye'de en çok satılan şiir kitaplarından biridir. *Kendi Gök Kubbemiz*'de daha ziyade sade Türkçe ile modern tarzda; *Eski Şiirin Rüzgârıyla*'de ise eserin adından da anlaşılacağı gibi klasik dil ile eski zevk anlayışını yansıttığı şiirlerini bir araya getirmiştir. Yahya Kemal her iki şiir kitabında da çok değişik konulardan bahsetmekle beraber ağırlıklı olarak İstanbul'u, Türk tarihinin değişik dönemlerini, kahramanlarını, bir bütün olarak Türk milletini anlatır.

Yahya Kemal edebî eserlerinde Türk milleti ile İslâm'ın bütün değerlerini işler. O, bu değerler ile daima barışıktır. Onun şiirlerinde bazen bir cami, köprü bazen bir hat bazen yeniçeri bazen klasik bir şair bazen oruç tutan bir Müslüman bazen Kanuni, Fatih gibi komutanlar bazen Malazgirt bazen 26 Ağustos 1922 zaferi bazen Maltepe, Fenerbahçe gibi İstanbul semtleri bazen bir Türk şairi görülebilir. Belki de Yahya Kemal daima Türk milletinin değerlerini anlattığı için, milleti onu daha hayatta iken çok sever, şiirlerinin yayımlanmasını büyük bir heyecanla bekler.

Nedim Gürsel'in Yahya Kemal'le ilgili az önce de söylendiği gibi iki temel eleştirisi vardır. Bunlardan birincisi *Endülüs'te Raks* başlıklı şiirinde *Lorca'nın kanının kırmızısından bahsetmemesi*, ikincisi ise Yahya Kemal'in bir *Osmanlı şairi* olmasıdır. İlk olarak Nedim Gürsel'in birinci iddiası üzerinde durmak gerekir. Çünkü bu husus maddi delillerle ortaya konabilir. Yahya Kemal, TBMM'de Urfa milletvekilliği yaptığı sırada 14 Haziran 1926'da Varşova'ya orta elçi olarak atanır. Burada iki buçuk yıl kadar çalıştıktan sonra 6 Şubat

1929’da Madrid elçiliğine atanır. 22 Mayıs 1929’da Madrid’de göreve başlar.³ Yahya Kemal Madrid’i ve İspanya’yı çok sever. Orada, İspanya kralı ile ahbablık edecek kadar çevre edinir. Hayatının bu yıllarına dair hatıralarında: “Eğlence yerlerinin az ve İspanyollara mahsus olduğunu, sınırlı olan sosyetesinin ecnebilere kapalı bulunduğunu, kadınların harikulade güzelliğine temastan sonra, Madrid’e gelme esmer güzellerinin bu kadar mütenevvi olduklarını idrak edemeyeceğini söyler.”⁴ Yahya Kemal, Madrid’de iken İspanyol raksını görmeyi çok ister. Yine hatıralarında: “İspanya’da en çok İspanyol raksını görmek istediğini hâlbuki bu raksın en iyisini Paris’te Opere-Comique’de gördüğünü belirtir.”⁵ Yahya Kemal hakkında eser ve araştırmaları bulunan Sermet Sami Uysal’ın naklettiğine göre, Yahya Kemal İspanya’ya geleli hayli zaman olmasına rağmen hala doğru dürüst bir İspanyol raksı görmediğini bir Marki’ye söyler. Marki, İspanyol raksını göstermek için Yahya Kemal’i Endülüs’e davet eder. Yahya Kemal belirlenen tarihte Endülüs’te Serez’e gider. Marki, oradan ve Madrid’den güzel kız ve kadınlar davet eder. Dans eden üç kızdan biri fevkalade güzel raks etmektedir. İşte o gece şair, zil, şal ve gül kelimelerini bulur. Böylece duyulan ve düşünülen *Endülüs’te Raks* 1933’te tamamlanır.”⁶ Bu ifadelerden, Sermet Sami Uysal’ın zikrettiği 1933 yılında Yahya Kemal Madrid’de bulunmasa bile, şairin *Endülüs’te Raks* şiirini 1929’dan 1932’ye kadar 3,5 yıl kaldığı Madrid’de yazdığı anlaşılır. En çok tanınan-bilinen şiirlerinden olan *Endülüs’te Raks*’ta Yahya Kemal; döne döne, kıvrıla kıvrıla dans eden esmer bir İspanyol güzelini anlatır. Güzel; elinde zil, omzunda şal, alnında kakül ve göğsünde Gırnata’nın en güzel gülüyle İspanya’yı temsil eder. İspanyol güzeli; gül tenli, kor dudaklı, kömür gözlü, sürmelidir. Dans ederken işveyle devrilir, saçılır, örtünür. Bazen aniden durur, başını çevirir ve öldürür gibi bakar. Şair gördüğü bu manzaradan çok etkilenir. Elde kadehleri ve sihirli aşk şarkılarıyla coşan insanlarda ve dans eden güzelin şalında bütün İspanya’nın temsil edildiğini hisseder, düşünür. Yahya Kemal: “Gözler kamaştırır şala, meftun eden güle/Her kalbi dolduran zile, her sineden: "Ole!" der ve o coşkulu ortama kendisi de ruhu ile dâhil olur, katkıda bulunur. *Endülüs’te Raks* bir İspanyol akşamındaki neşeli bir anın tasviridir, hiçbir siyasi mülâhaza içermez. Şair gördüğü ve etkilendiği büyümlü manzarayı anlatır. Yahya Kemal’in Madrid’deki elçilik görevi 25 Nisan 1932’de sona erer ve şair Türkiye’ye döner. 1934 yılında 4. dönem Yozgat milletvekili olur. Bir zamanlar elçilik yaptığı İspanya’da iç savaş 1936’da çıkar. Federico Garcia Lorca’nın kurşuna dizildiği bu yılda, Yahya Kemal 5. dönem Tekirdağ milletvekili olarak TBMM’dedir. Ayrıca yukarıda da ifade edildiği gibi Yahya Kemal *Endülüs’te Raks* şiirini 1936’dan çok önce bitirmiştir. Yahya Kemal’in bu şiirinde Lorca’nın kanından bahsetme imkânı yoktur.

B. Yahya Kemal Osmanlı Şairi mi?

Nedim Gürsel’in ikinci değerlendirmesine geçmeden önce bazı hususları hatırlamak gerekir. I. Dünya Savaşı’ndan yenik çıkan Osmanlı Devleti çok kısa bir süre sonra dağılır ve yok olur. Kendisini Osmanlı Devleti’nin varisi sayan Türkiye Cumhuriyeti Devleti halifeliği ve saltanatı kaldırır. Cumhuriyet elitlerinin en önemli hedeflerinden biri yeni bir toplum yaratmaktır. Bu sebeple sosyal, askeri, ticari, kültürel alanda Türk milletinin geleneksel değerleri ile örtüşmeyen birçok değişiklik gerçekleşir. Bu değişikliklerden etkilenen alanlardan biri de edebiyattır. Edebiyatta muhteva bakımından esaslı değişimler Tanzimat’tan itibaren başlar. Klasik edebiyatın düşünce ve hayal dünyası yerini yeni konulara bırakır. Bu süreç; Servet-i Fünun döneminde bireysel, Millî Edebiyat döneminde yine sosyal-millî konuların işlenmesi ile devam eder. Millî edebiyatta muhteva olarak sosyal meseleleri önceleyen konular işlenirken Yahya Kemal Tanzimat öncesi klasik anlayışı yansıtan şiirler yayımlar. Bu tarz şiirlerin tamamı Yahya Kemal’in *Eski Şiirin Rüzgârıyla* adlı kitabında toplanmıştır ve 71 adettir. Bu *eski tarz* şiirlerden sadece 13’ünün

³ Yetiş, Kazım, *Yahya Kemal I Hayatı*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, 1. Baskı İstanbul 1998, s.180

⁴ Yetiş, Age, s.182.

⁵ Yetiş, Age, s.182.

⁶ Yetiş, Age, s.182-83.

yayını Cumhuriyetin ilanından yani 1923'ten öncedir.⁷ On üç şiirden biri 1915'te, beşi 1918'de, altısı 1919'da, biri de 1922'de yayımlanır. Yani Yahya Kemal bu şiirlerini, Osmanlı dönemi edebiyatının geleneksel, kültürel birikiminin etkisinin kalmadığı bir dönemde yazar. Kaldı ki bu şiirler Osmanlı zevk ve anlayışını yansıtan şiirler de değildir. Cumhuriyetin ilanından sonra yayımlanan şiirlerinden biri 1938, biri 1940 diğerlerinin tamamı ise 1950'den sonraki yıllarda yayımlanmıştır. Bu şiirler ağırlıklı olarak 1956-57-58 yıllarında yayımlanır. Daha önce hiç yayımlanmamış eski tarz şiirleri ise 1962 yılında ilk defa kitap olarak neşredilen *Eski Şiirin Rüzgârıyla* adlı eseriyle ortaya çıkar. Yani *iki açıdan* Yahya Kemal'e *Osmanlı şairi* demenin doğru olmadığı görülür. Bu iki açıdan birincisi şudur: Hangi edebiyat tarihi veya araştırma kitabına bakılırsa bakılsın, Yahya Kemal Cumhuriyet döneminin bir şairi olarak gösterilir ki öyledir. O bütün eserlerini Cumhuriyet döneminde vermiştir; dolayısıyla Cumhuriyet dönemi şairidir. İkincisi şudur: Yahya Kemal eski tarz şiirlerini bile Cumhuriyet döneminde vermiştir ve onda bir hayal olarak bile Osmanlıyı diriltme düşüncesinin olmadığı eserlerinin tamamı okunduğunda rahatlıkla görülür. O Türklerin Anadolu'ya girişiyle başladığını⁸ düşündüğü *Türk tarihini bir bütün olarak* görür. Eski tarz şiirleri dâhil, eserlerinde Türk tarihinden örnekler verir. Behçet Kemal Çağlar, Yahya Kemal'in Paris'te Türklüğü yüceltebilmek için Türk edebiyatı, Türk tarihi ve Türk vatani aradığını söyler.⁹ Yahya Kemal'in 1076'dan beri Anadolu'nun Türk olduğuna inandığını, Osmanlılığın değil Türklüğün esas olduğunu keşfettiğini söyler. Yahya Kemal'in bir keşif için kütüphaneye ve kitaplar arasındaki büyük çabasını anlatır. Türkiye'deki bütün münevverlerin: “Cihangirane bir devlet çıkardık bir aşiretten” görüşünü savunurken Yahya Kemal'in 1071'i keşfettiğini, Türk tarihini buradan başlattığını; bu sebeple ona *Osmanlı şairi* demenin doğru olmadığını sitem dolu bir üslupla şöyle ifade eder: “Yahya Kemal'e *Osmanlı şairi* diyenlerin bir kelime noksanı var. Zararı yok “Türk” yerine “Selçuk-Osmanlı” Yahya Kemal desinler. Eti meti de onlarda kalsın.” Yahya Kemal'in Divan şiiri tarzını tercih etmesi ve Osmanlıyı konu etmesinin amacını veya bunların Yahya Kemal'in şiirine yaptığı katkıyı birçok yazar, fikir adamı ve sanatkar açıklar. Behçet Kemal Çağlar bir başka yazısında¹⁰: “Onu yalnız ölmüş bir zevki zorla yaşatmaya çalışan bir maziperest diye damgalayıp müzeli yapmak isteyenleri anlamıyorum ve pek anlaşılacak, hak verilecek bir tarafları olduğunu da hiç sanmıyorum.” der. Ahmet Hamdi Tanpınar kendisi ile yapılan bir ankette¹¹ şöyle der: “Yahya Kemal'in eski dilde yazdığı şiirler için yalnız bir kelime söylenebilir. Divan şiirinin Avrupalılaşması.” Aynı ankette¹² Hikmet Dizdaroğlu: “Kullandığı kelime ve terkiplere bakarak onu Divan şiirinin bir devamı sayanlar, zarfa takılı kaldıkları ve Yahya Kemal'in ne yapmak istediğini bilmedikleri için aldanmaktadırlar.” Anketi¹³ cevaplayanlardan Mehmet Kaplan: “Yahya Kemal Divan şiirinden sadece malzeme almış, fakat onlardan yepyeni bir şiir vücuda getirmiştir. Divan şiiri ‘mazmun’a dayanır. Yahya Kemal'de ‘mazmun’ yoktur, tablo ve atmosfer vardır. Sanatta ‘malzeme’ye göre değil ‘bütün’e, ‘yapı’ya göre hüküm vermek lazımdır.” Doğan Naci Aksan, Yahya Kemal'in Dili¹⁴ başlıklı yazısında: “Osmanlı devrindeki yaşayışımızı, zevkimizi, sanatımızı dile getiren tarihimizin: “Bulunmuş Sahifeler”i olan, klasik şiirimizin en son, en güzel örneklerini teşkil eden bu şiirlerde, adeta fon müziği yerine geçmek üzere, eski dilin kullanılması her halde pek yadırganamaz.” der. Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Yahya Kemal¹⁵ başlıklı yazısında:

⁷ Bu konuda ayrıntılı bir bibliyografya için şu çalışmaya bakılabilir. Müjgan Cumbur, *Doğumunun Yüzüncü Yılında Yahya Kemal* (Ayrıbasım), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara 1994, s.90-210.

⁸ Mehmet Kaplan, *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar 1*, Dergah Yayınları, 3. Baskı 1995, s.535-549.

⁹ Kazım Yetiş (Hzl.), *Yahya Kemal İçin Yazılanlar 1*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1998, s.324-325.

¹⁰ Yirminci Asır, 23 Temmuz 1953.

¹¹ Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Cevabı, Türk sanatı, Temmuz 1953.

¹² Hikmet Dizdaroğlu'nun Cevabı, Türk Sanatı, Ağustos-Eylül 1953.

¹³ Mehmet Kaplan'ın Cevabı, Türk Sanatı, Ekim 1953.

¹⁴ Arayış, Nr. 5, Ocak 1957.

¹⁵ Dünya, 7 Kasım 1958.

“Onu kah Divan edebiyatının, kah aruz şairlerinin sonuncusu telakki edenler veya öyle göstermek isteyenler pek büyük bir hataya düşmektedirler. Yahya Kemal bir tarzın sonuncusu değil, bir çığırın başlangıcıdır ve edebiyat tarihimizde ancak bu sıfatla yer alması lazım gelir.” der. Yaşar Nabi: “Gerçi şiirimizde yenilik hareketi Şinasi ile başlar. Ama o yenilik yalnız biçimde kalmış, öze işleyememişti. Şiirimizi iri laflar etmek merakından kurtarıp batı anlayışında güzelin yolunu ilk açan Yahya Kemal olmuştur.” der Büyük Hemşerimin Ardından¹⁶ adlı yazısında. Necati Cumalı, Orman Yangınları Gibi¹⁷ adlı yazısında: “Dilimize büyük şairlerin dili olduğu çağların kudreti, Şeyh Galip’ten sonra yüz elli yıl arayla, Yahya Kemal’le döner...Çok şiirlerinde bizi ulusça bir zevk beraberliğine ulaştıran bir güç vardır” der. Can Yücel, Yazık ki Yahya Kemal¹⁸ başlıklı yazısında Yahya Kemal’in Osmanlılığına dair farklı bir hususa dikkat çeker: “Heredia ile Yunan’a, Yunan uygarlığının beşiği Anadolu’ya, oradan da Bizanslı Osmanlılığa, İstanbulluluğa geçişte bir tarih anlayışının gelişimini değil, şiirine estetik bir temel arama çabasını gözlemleriz.” Sabahattin Kudret Aksal ise Yahya Kemal’in Divan şiirine benzer eserler kaleme alışını şöyle değerlendirir: “Diyebiliriz ki Yahya Kemal gazelleriyle Divanın son ozanı değil günümüzün ilk ozanıdır... Böyle olduğu için de şiirimizin bir classique’idir”

3. SONUÇ

Yukarıdaki değerlendirmelerde de görüldüğü üzere Yahya Kemal’i Osmanlı şairlerinin son bir halkası olarak görmek, ona *Osmanlı şairi* demek zordur. Çünkü Yahya Kemal Divan tarzı şiirlerinde klasik anlayışı olduğu gibi devam ettirmemiştir. Divan tarzı şiire yepyeni bir hayal sistemi getirmiştir. Ayrıca Yahya Kemal Osmanlı Devletini *Türk tarihinin bir halkası* olarak görür. Bu sebeple onu Osmanlı kabul etmek haksızlık olur. Zaten eserlerini de Osmanlı Devleti zamanında değil Türkiye Cumhuriyeti döneminde vermiştir. Yahya Kemal’in bir *Osmanlı şairi* olduğunu iddia eden görüşün arka planında; onun radikal bir kültür kesintisine karşı olması ve halka, halkın inandığı değerlere sıkı sıkıya bağlı olması yatıyor olabilir. Yahya Kemal hakkındaki birinci iddia için ise şu söylenebilir. Yahya Kemal Endülüs’te Raks başlıklı şiirini 1933’te bitirmiştir. İspanyol sosyalist şair Lorca’nın öldürülmesi 1936 yılındadır. Bir şairi, tamamladığı bir şiirde daha sonra yaşanacak bir hadiseden bahsetmediği için eleştirmek hakkaniyet olmasa gerektir.

KAYNAKÇA

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Cevabı, *Türk sanatı*, Temmuz 1953.

Arayış, Nr. 5, Ocak 1957.

CUMBUR, Müjgan(1994), *Doğumunun Yüzüncü Yılında Yahya Kemal (Ayrıbasım)*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara.

Dost, 1 Aralık 1958.

Dünya, 7 Kasım 1958.

Ertuğrul Önalp, Şair ve Yazar Olarak Federico Garcia Lorca (<http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/1575-published.pdf>) 17 Mayıs 2016.

Hikmet Dizdaroğlu’nun Cevabı, *Türk Sanatı*, Ağustos-Eylül 1953.

KAPLAN, Mehmet (1995), *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar* 1, Dergah Yayınları, 3. Baskı, İstanbul.

Mehmet Kaplan’ın Cevabı, *Türk Sanatı*, Ekim 1953.

Varlık, 15 Kasım 1957.

Varlık, 15 Kasım 1958.

YETİŞ, Kazım (1998), *Yahya Kemal I Hayatı*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, 1. Baskı, İstanbul.

¹⁶ Varlık, 15 Kasım 1957.

¹⁷ Varlık, 15 Kasım 1958.

¹⁸ Dost, 1 Aralık 1958.

YETİŞ, Kazım (Hızl.) (1998), *Yahya Kemal İçin Yazılanlar 1*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul.

Yıldız Canpolat (Doç.Dr.), Federico Garcia Lorca'nın Ozanlığı (<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/1249/14264.pdf>) 17 Mayıs 2016.

Yirminci Asır, 23 Temmuz 1953.